FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT ANTONIO LA PERGOLA

fremsat den 28. maj 1998 *

Hovedsagens faktiske og retlige baggrund

1. Det præjudicielle spørgsmål, som er forelagt Domstolen i denne sag, angår begrebet »eksigibel retsafgørelse« i artikel 31, stk. 1's forstand i konventionen om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager, undertegnet i Bruxelles den 27. september 1968 [1] (herefter »konventionen« eller »den almindelige konvention«). Artikel 31, stk. 1, har følgende ordlyd: »De i en kontraherende stat trufne retsafgørelser, som er eksigible i den pågældende stat, kan fuldbyrdes i en anden kontraherende stat, når de på begæring af en berettiget part er blevet erklæret for eksigible i sidstnævnte stat«.

Cour supérieure de justice (Luxembourg) har i medfør af artikel 1 og artikel 2, nr. 2, i protokollen vedrørende fortolkningen af konventionen [2] forelagt følgende spørgsmål for Domstolen:

»Har det forhold, at der i domsstaten i forbindelse med en konkursbehandling — der er undtaget fra Bruxelles-konventionens anvendelsesområde — er truffet en retsafgørelse, som i henhold til lovgivningen i det land, hvor begæringen om fuldbyrdelsestilladelse fremsættes, endvidere ikke kan anerkendes i denne stat, men som i det land, hvor den er truffet, tillægger en af parterne immunitet mod fuldbyrdelse af den afgørelse, for hvilken der begæres fuldbyrdelsestilladelse, betydning for, om afgørelsen er eksigibel, hvilket efter konventionens artikel 31, stk. 1, er en betingelse for anerkendelse og fuldbyrdelse af en retsafgørelse?«

2. Følgende faktiske omstændigheder ligger til grund for hovedsagen. Ved dom af 6. januar 1993 (herefter »den fældende dom«) tilpligtede Cour d'appel de Nancy ægtefællerne Éric Coursier og Martine Bellami, som begge er franske statsborgere og bosat i

* Originalsprog: italiensk.

1 — EFT 1978 L 304, s. 17. En kodificeret udgave af Bruxelles-konventionen, som ændret ved de senere tiltrædelseskonventioner (hvoraf den seneste er konventionen af 29.11.1996 om Republikken Østrigs, Republikken Finlands og Kongeriget Sveriges tiltrædelse af den almindelige konvention), er offentliggjort i EFT 1998 C 27, s. 1.

2 — Jf. protokollen vedrørende Domstolens fortolkning af konventionen af 27.9.1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager, undertegnet i Luxembourg den 3.6.1971 (EFT 1978 L 304, s. 31). Den kodificerede udgave af protokollen, som ændret ved tiltrædelseskonventionerne, er offentliggjort i EFT 1998 C 27, s. 28.

Frankrig, at betale modværdien i franske francs af 563 282 LUF med renter ifølge kontrakten og sagsomkostninger til det luxembourgske selskab Fortis Bank (herefter »Fortis«). Den ved dommen anerkendte fordring var opstået ved, at ægtefællerne Coursier-Bellami havde misligholdt et lån på 480 000 LUF, som de i fællesskab havde optaget hos Fortis i august 1990. Det fremgår ikke af sagens akter, at skyldnerne appellerede den fældende dom, som blev forkyndt for dem den 24. februar 1993.

Nogle måneder senere traf Tribunal de commerce de Briey ved dom af 1. juli 1993 afgørelse om, at en betalingsstandsning, der var anmeldt af Éric Coursier, som drev et udskænkningssted i Rehon i Frankrig, skulle afløses af en konkursbehandling som følge af, at skyldneren var ophørt med sin (erhvervs-)virksomhed, ikke kunne forelægge kreditorerne en realistisk gældsordning, og der ikke fandtes andre muligheder for at undgå tvungen insolvensbehandling [3]. Fortis anmeldte sin gældsbrevsfordring i konkursboet.

3. Ved dom af 16. juni 1994 erklærede Tribunal de commerce Éric Coursier's konkursbo endeligt sluttet på grund af, at aktiverne var utilstrækkelige. Retten udtalte i dommen, »at kreditorerne udelukkende generhverver deres ret til individualforfølgning på de i artikel 169 i lov af 25. januar 1985 fastsatte betingelser« [4]. Det hedder i artikel 169, stk. 1 [5]:

»Afgørelse om at slutte konkursboet på grund af, at aktiverne er utilstrækkelige, bevirker ikke, at kreditorerne generhverver deres ret til individualforfølgning af debitor, medmindre fordringen er en følge

1) af en domfældelse i en straffesag enten for forhold, der ikke har sammenhæng med debitors erhvervsmæssige virksomhed, eller for skattesvig, hvilket i så fald udelukkende gælder til fordel for statskassen

2) af rettigheder, der er knyttet til kreditors person [6].

3 — Betalingsstandsningsordningen (»redressement judiciaire«) blev indført ved lov nr. 85-98 af 25.1.1985 om realisering af formuegoder og afvikling af virksomheder (herefter »lov nr. 85-98«) og tilsigter at hjælpe virksomheder i økonomiske vanskeligheder, således at virksomheden kan fortsætte, arbejdspladserne bevares, og der kan tilvejebringes en samlet gældsordning. Betalingsstandsningen kan enten føre til, at virksomheden rekonstrueres, at virksomheden helt eller delvist afhændes, eller at den tages under konkursbehandling (jf. artikel 1).

4 — Jf. ovenfor i fodnote 3.

5 — Som ændret med virkning fra den 1.10.1994 ved artikel 75 i lov nr. 94-475 af 10.6.1994 om forebyggende foranstaltninger og behandlingen af virksomheder i økonomiske vanskeligheder.

6 — Udtrykket »rettigheder, der er knyttet til kreditors person« omfatter fordringer på forplejning og forskellige godtgørelses- og erstatningskrav (jf. F. Derrida, P. Godé og J.-P. Sortais, *Redressement et liquidation judiciaires des entreprises, cinq années d'application*, Paris, 1991, 3. udgave, s. 430 og 431).

Kautionister og meddebitorer, som har betalt i stedet for debitor, bevarer dog deres ret til retsforfølgning af denne.«

4. Da Éric Coursier senere fik lønnet beskæftigelse i Luxembourg, men forblev bosat i Frankrig, begærede Fortis for Tribunal de paix i Luxembourg arrest i den løn, han modtog i Luxembourg. Med henblik på at opnå et fundament for den efter arresten følgende justifikationssag begærede og opnåede Fortis, at præsidenten for Tribunal d'arrondissement de Luxembourg ved kendelse af 2. juli 1996 (herefter »kendelsen om fuldbyrdelsestilladelse«) — i medfør af konventionens artikel 31 og 32 [7] — erklærede den fældende dom eksigibel.

5. Éric Coursier kærede kendelsen til den forelæggende ret i medfør af konventionens artikel 36-39 (jf. nedenfor i punkt 14) med den begrundelse, at der ikke lovligt kunne meddeles fuldbyrdelsestilladelse for den fældende dom. Han gjorde gældende, at dommen ikke var eksigibel, eftersom Fortis' fordring ikke var omfattet af de udtrykkeligt nævnte undtagelser i artikel 169 i lov nr. 85-98, og at banken derfor hverken i Frankrig eller i en anden kontraherende stat havde generhvervet retten til individualforfølgning. Ifølge konventionens artikel 31 er det en betingelse for, at en retsafgørelse kan fuldbyrdes (hvilket jeg i det følgende vil betegne som »meddelelse af fuldbyrdelsestilladelse« for at adskille dette forhold fra den egentlige tvangsfuldbyrdelse) [8], at den retsafgørelse, som der begæres fuldbyrdelsestilladelse for, er eksigibel. Ifølge sagsøgeren i hovedsagen er denne betingelse ikke opfyldt i den foreliggende sag, eftersom en insolvent skyldner i medfør af den franske lov efter en konkursafgørelse opnår »immunitet mod fuldbyrdelse«, hvilket må indebære, at der ikke kan meddeles fuldbyrdelsestilladelse for den afsagte fældende dom i Luxembourg [9]. En retsafgørelse bør ikke i forbindelse med en sag som den foreliggende kunne fuldbyrdes internationalt, når den ikke længere kan fuldbyrdes over for skyldneren i domsstaten, fordi denne ifølge den relevante lovgivning har opnået immunitet mod fuldbyrdelse. Det fremgår af Kommissionens indlæg for Domstolen, at Kommissionen deler denne opfattelse.

6. Fortis gør gældende, at artikel 169 i lov nr. 85-98 udelukkende giver Éric Coursier

7 — Ifølge konventionens artikel 32 skal »begæringen [i henhold til artikel 31, stk. 1 (jf. ovenfor i punkt 1)] ... fremsættes ... i Luxembourg, over for præsidenten for 'Tribunal d'arrondissement'«.

8 — Domstolen har for længst klart udtalt, at »konventionen ... kun [indeholder] regler om meddelelse af fuldbyrdelsespåtegning på udenlandske eksekutionsgrundlag og ... ikke [angår] selve fuldbyrdelsen, der forbliver underkastet vedkommende nationale lovgivning«. Det er dog en forudsætning, at anvendelsen af de nationale procesregler ikke svækker den tilsigtede virkning af konventionens fuldbyrdelsessystem (jf. dom af 2.7.1985, sag 148/84, Brasserie du pêcheur, Sml. s. 1981, præmis 18, og af 4.2.1988, sag 145/86, Hoffmann, Sml. s. 645, præmis 27, 28 og 29).

9 — M. Donnier omtaler i *Voies d'exécution et procédures de distribution*, Paris, 1993 (3. udgave), s. 49, 50 og 51, »immunitet mod fuldbyrdelse« som en i loven indrømmet undtagelse — specielt til fordel for skyldneren — som under visse omstændigheder skal fritage denne for tvangsfuldbyrdelse.

personligt (og således ikke også hans ægtefælle Martine Bellami) en form for immunitet mod fuldbyrdelse, og at dette alene har virkning på fransk territorium. Det forhold, at kreditorerne ikke generhverver deres ret til individualforfølgning af skyldnere, som er gået konkurs, har dog ingen betydning for, om eventuelle fældende domme afsagt *inden* konkursbehandlingen er eksigible. Det er således fejlagtigt, når sagsøgeren i hovedsagen påberåber sig konventionens artikel 31. Det er ikke i medfør af denne bestemmelse muligt at afslå at meddele fuldbyrdelsestilladelse for en retsafgørelse på grund af andre retsafgørelser, som eventuelt er afsagt i domsstaten mod skyldneren på områder, som klart falder uden for konventionens anvendelsesområde. Dette vil netop være tilfældet for den franske dom, hvorved konkursboet blev sluttet på grund af, at aktiverne var utilstrækkelige [10]. Ifølge konventionens artikel 34 kan en begæring om fuldbyrdelsestilladelse kun afslås »af en af de i artikel 27 og 28 anførte grunde« [11], hvoraf ingen foreligger i denne sag ifølge Éric Coursier's opfattelse. Såfremt Domstolen måtte finde, at den franske fældende dom ikke er eksigibel, og såfremt kendelsen om fuldbyrdelsestilladelse måtte blive ophævet, ville Fortis miste enhver mulighed for at tvangsinddrive sin fordring, såvel i Luxembourg — hvor Éric Coursier har lønindkomst, som der (i hvert fald delvis) kan foretages arrest i — som i Frankrig, hvor Fortis som foreskrevet i konventionens bestemmelser om retternes stedlige kompetence har opnået en fældende dom over skyldneren [12]. Fortis tilføjer, at territorialhøjhedsgrundsætningen gælder i Frankrig i forbindelse med konkursbehandling. Dette indebærer, at selv om konkursbehandlingen måtte blive genoptaget — hvilket i princippet er muligt — kan formuegoder eller indkomst, som skyldneren råder over i andre kontraherende stater, ikke overføres til konkursboet.

Stillingtagen til retsspørgsmålene

7. For at besvare det præjudicielle spørgsmål er det efter min opfattelse nødvendigt at afklare nogle indledende retsspørgsmål. Det må først undersøges, hvilken fremgangsmåde der skal følges, når der i en medlemsstat, som har tiltrådt konventionen, fremsættes en begæring om fuldbyrdelsestilladelse, og det skal efterprøves, om en retsafgørelse afsagt i en anden kontraherende stat er eksigibel. Det

10 — Jf. nedenfor i punkt 19.

11 — Jf. nedenfor i punkt 16.

12 — Ifølge konventionens artikel 2, stk. 1, skal »med forbehold af bestemmelserne i denne konvention ... personer, der har bopæl på en kontraherende stats område, uanset deres nationalitet, sagsøges ved retterne i denne stat«. Når de materielle, territoriale og tidsmæssige betingelser for at anvende konventionen er opfyldt, har retterne i de kontraherende stater således pligt til at gøre brug af denne (jf. rapporten i forbindelse med udkastet til konventionen om Kongeriget Danmarks, Irlands og Det Forenede Kongerige Storbritannien og Nordirlands tiltrædelse af konventionen, udarbejdet af professor P. Schlosser (herefter »Schlosser-rapporten«) (EFT 1979 C 59, s. 71, navnlig s. 97)). Det er ikke tilfældigt, at Domstolen har fastslået, at der ex officio skal tages stilling til spørgsmål vedrørende anvendelsesområdet for konventionens bestemmelser om retternes internationale kompetence, jf. dom af 19.1.1993, sag C-89/91, Shearson Lehman Hutton, Sml. I, s. 139, præmis 10.

må også fastlægges, i hvilket omfang en kontraherende stat eventuelt kan tillægge udenlandske retsafgørelser som Tribunal de commerce de Briey's dom af 16. juni 1994 retsvirkninger i den interne retsorden. I dommen henvises der til artikel 169 i lov nr. 85-98 (jf. ovenfor i punkt 3), og der må således også foretages en kort gennemgang af formålet med og indholdet af denne bestemmelse.

Bortfaldet af fordringshavernes ret til individualforfølgning i henhold til artikel 169 i lov nr. 85-98

8. Jeg vil indlede med dette sidste punkt. Ifølge artikel 169 generhverver fordringshaverne efter en afgørelse om slutning af et konkursbo på grund af, at aktiverne er utilstrækkelige, ikke deres ret til individualforfølgning af skyldneren for så vidt angår fordringer, de havde mod denne inden konkursbehandlingen, bortset fra de i loven udtrykkeligt nævnte undtagelsestilfælde, og bestemmelsen fortolkes således, at fordringshavernes ret bortfalder definitivt og ikke blot suspenderes. Det er ikke den materielle fordringsret, som bortfalder, men fordringshavernes mulighed for at inddrive fordringen hos skyldneren. Denne sondring er væsentlig, eftersom der samtidig med bortfaldet af retten til at inddrive fordringen opstår en naturlig betalingsforpligtelse for skyldneren. Hvis denne frivilligt betaler sin gæld til fordringshaveren, giver en sådan indfrielse ikke anledning til et tilbagesøgningskrav, idet der ikke er tale om betaling af gæld i urigtig formening om skyld [13]. Der findes tilsyneladende ikke tilsvarende bestemmelser i de andre medlemsstater, og specielt af interesse for dette forslag til afgørelse kan det nævnes, at den modsatte regel gælder i luxembourgsk konkursret (jf. artikel 536 i code de commerce), hvorefter fordringshaverne generhverver deres ret til individualforfølgning, når konkursbehandlingen sluttes — og dette var da også udgangspunktet i fransk ret inden vedtagelsen af lov nr. 85-98. Formålet med artikel 169 synes at være — gennem sondringen mellem personlige skyldnere og virksomheder — at tilnærme behandlingen af fysiske personer, som driver erhvervsvirksomhed, og som er personligt ansvarlige med hele deres formue for gæld pådraget i forbindelse med erhvervsvirksomheden, til behandlingen af deltagere i selskaber med begrænset ansvar, der ikke hæfter personligt for selskabets gæld, som bortfalder ved selskabets opløsning [14]. Det er i litteraturen blevet diskuteret, om bestemmelsen er hensigtsmæssig eller ikke i forhold til det tilstræbte formål: Én ting er at søge at rekonstruere skyldnerens virksomhed, når denne er i økonomiske vanskeligheder, en anden er at lade ham blive frigjort straks for al tidligere gæld og at lade ham begynde forfra, således at han på sin vis kan opnå, at hans fremtidige virksomhed »rekonstrueres«, og risikoen for ny insolvens undgås [15]. Det er

13 — Jf. Y. Guyon, *Droit des affaires et des entreprises*, Paris, 1997 (6. udgave), bind 2, s. 375, Y. Chaput, *Droit du redressement et de la liquidation judiciaires des entreprises*, Paris, 1987, s. 254 og 255, og F. Derrida, P. Godé og J.-P. Sortais, fodnote 6, s. 431.

14 — Jf. Y. Chaput, fodnote 13, s. 253. Tilsvarende afspejler de i artikel 169, stk. 2, fastsatte undtagelser, hvor skyldneren har udvist uagtsomhed og derfor ikke fortjener den i loven foreskrevne fordelagtige behandling, den tilsvarende behandling af selskabsledelsen, som i forbindelse med konkursbehandlingen risikerer krav om indbetaling af beløb til konkursboet (og, i tilfælde af alvorligt misbrug, risikerer at blive holdt personligt ansvarlige, jf. artikel 178 ff. i lov nr. 85-98).

15 — Jf. Y. Guyon, fodnote 13, s. 13. Jf. ligeledes B. Dureuil og J. Mestre, »La 'purge' des dettes par l'article 169 de la loi du 25.1.1985«, Rev. proc. coll., 1989, s. 389.

blevet anført, at man til støtte for de i artikel 169 indeholdte betydelige indgreb i fordringshavernes rettigheder og i kontraktautonomien ikke kan hævde, at skyldneren fortsætter en erhvervsvirksomhed, eftersom denne pr. definition allerede er ophørt i og med konkursbehandlingen. Kan der fremlægges en plan for, hvorledes skyldneren kan fortsætte driften af virksomheden, kan artikel 169 derimod ikke længere bringes i anvendelse [16]. I en del af litteraturen gøres det gældende, at bestemmelsen er forfatningsstridig, eftersom den »uanset en retskraftig retsafgørelse fratager en fordringshaver, som har opfyldt alle de pligter, som påhviler ham, hans rettigheder« [17].

Konventionens regler om anerkendelse og fuldbyrdelse af udenlandske, eksigible retsafgørelser

9. Éric Coursier påberåber sig i hovedsagen netop bestemmelserne i artikel 169 i lov nr. 85-98 til støtte for, at banken ikke bør gives medhold i sin begæring om tvangsinddrivelse (i Luxembourg) af den retligt anerkendte fordring, efter at den udenlandske dom — i medfør af de nationale gennemførelsesbestemmelser til konventionen — er blevet ligestillet med et nationalt eksekutionsgrundlag (jf. ovenfor i punkt 5).

10. Der er ingen tvivl om, at ønsket om at forenkle formaliteterne vedrørende gensidig anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i medlemsstaterne (som er fastslået i EF-traktatens artikel 220) har så stor betydning, at Domstolen har fastslået, at konventionen i så vid udstrækning som muligt skal fortolkes således, at der etableres »fri bevægelighed for domme« inden for enhedsmarkedet [18]. Det er netop med dette formål for øje, at ophavsmændene til konventionen ikke blot har villet indføre en forenklet ordning for anerkendelse og fuldbyrdelse af udenlandske retsafgørelser, men tillige *direkte* kompetenceregler (jf. artikel 2-24), som således også skal anvendes i domsstaten (og ikke alene af retten i den stat, hvor der i forbindelse med en begæring om anerkendelse eller fuldbyrdelsestilladelse foretages en efterprøvelse af den udenlandske rets kompetence) [19].

11. Procedurerne for meddelelse af fuldbyrdelsestilladelse er af rent retsfastsættende karakter og hviler på det grundlæggende princip om gensidig tillid mellem de kontraherende stater. Retten i den stat, som begæringen rettes til, skal blot kontrollere, at den udenlandske retsafgørelse er »internationalt

16 — Jf. B. Dureuil og J. Mestre, fodnote 15, s. 398.

17 — Jf. F. Derrida, P. Godé og J.-P. Sortais, fodnote 6, s. 426.

18 — Jf. Hoffmann-dommen, ovenfor i fodnote 8, præmis 10. Som generaladvokat Tesauro har anført, beror den omstændighed, at artikel 220 »overlader det til medlemsstaterne, ikke til fællesskabsinstitutionerne, at virkeliggøre de i artiklen fastsatte mål ... [på], at domsmyndigheden i borgerlige sager, herunder handelssager, under alle omstændigheder forbliver hos medlemsstaterne; dette er dog ikke til hinder for at antage, at de bestemmelser, artikel 220 har for øje, er omfattet af traktatens anvendelsesområde, jf. artikel 2. Den frie bevægelighed for domme har nemlig grundlæggende betydning med henblik på at undgå de vanskeligheder, det kan indebære for det fælles markeds funktion, hvis de individuelle krav, der opstår i de talrige retsforhold inden for dette marked, ikke let kan konstateres og håndhæves ad rettens vej« (jf. punkt 8 i generaladvokatens forslag til afgørelse af 16.12.1993 i sag C-398/92, Mund & Fester, dom af 10.2.1994, Sml. I, s. 467, en fodnote er udeladt).

19 — Jf. H. Gaudemet-Tallon, *Les conventions de Bruxelles et de Lugano*, Paris, 1993, s. 211.

forskriftsmæssig«, hvilket er en langt mere enkel og hurtig kontrol end den, som skal foretages efter de almindelige retsregler. På grund af de garantier, som indrømmes den sagsøgte under den oprindelige sag i medfør af de ovenfor nævnte ensartede bestemmelser om direkte kompetence [20], og eftersom sagsøgtes mulighed for at varetage sine interesser — selv inden for rammerne af konventionens mål — under alle omstændigheder er sikret [21], gælder der en form for formodning for, at den udenlandske retsafgørelse er forskriftsmæssig, også i de tilfælde hvor den endnu ikke har opnået formel retskraft i domsstaten. For retsafgørelser, som kan appelleres, kan der således også meddeles fuldbyrdelsestilladelse, når blot de er eksigible eller af retten erklæres for foreløbigt eksigible [22]. Det fremgår af konventionens artikel 24, at dette også gælder foreløbige, herunder sikrende retsmidler [23]. Det er anført i litteraturen, at disse regler »i virkeligheden først og fremmest sikrer fordringshaverens stilling, idet denne hermed kan undgå de opsættende foranstaltninger, som ofte tilsigtes med anfægtelse af rene formueretlige afgørelser [i domsstaten] med det ene formål at forhale inddrivelsen af fordringen. Konventionen giver i princippet fordringshaveren en fortrinsstilling i forhold til skyldneren«, naturligvis uden helt at bortse fra beskyttelsen af denne (jf. nedenfor i punkt 14 og 17) [24].

12. Begreberne »anerkendelse« (jf. artikel 26-30) og »fuldbyrdelsestilladelse« (»fuldbyrdelse«, jf. artikel 31-45) er ikke udtrykkeligt defineret i konventionen. Det kan bemærkes, at det første begreb automatisk tillægger den udenlandske retsafgørelse materiel retskraft også i den stat, som begæringen rettes til. Denne stat skal således uden videre anerkende retsvirkningerne af den pågældende foranstaltning i sin interne retsorden [25] (f.eks. en konstitutiv dom), og dette gælder, uden at det er nødvendigt at iværksætte en retslig efterprøvelse. Når der anmodes om anerkendelse, skal retten kun tage stilling i) som led i hovedspørgsmålet i sagen, når der er tvist mellem parterne om den pågældende afgørelses forskriftsmæssighed (i denne situation kan den part, som ønsker anerkendelsen, fremsætte begæring om fuldbyrdelsestilladelse, jf. punkt 16), eller, når anmodningen om anerkendelse ii) på anden måde indgår som et led i sagen

20 — Retten i domsstaten skal f.eks. på embeds vegne erklære sig inkompetent, såfremt der for den indbringes en tvist, som hører under en i en anden kontraherende stat beliggende rets enekompetence (jf. konventionens artikel 19), og såfremt en udenlandsk sagsøgt ikke giver møde, og retten ikke er kompetent efter reglerne i konventionen (jf. artikel 20, stk. 1). Desuden skal retten udsætte påkendelsen, indtil det er fastslået, at den udeblevne sagsøgte har haft mulighed for at varetage sine interesser under sagen (jf. artikel 20, stk. 2).

21 — Jf. dom af 21.5.1980, sag 125/79, Couchet Frères, Sml. s. 1553, præmis 13. K. D. Kerameus har anført, at: »Ved at tillægge retten i domsstaten ret til at afgøre alle kompetencespørgsmål undgår konventionens regler om anerkendelse og fuldbyrdelse de mest betydelige hindringer for den faktiske anvendelse af alle de andre bilaterale og multilaterale traktater. Med denne øgede betydning af kompetencereglerne opnås netop en væsentlig forbedring af mulighederne for såvel anerkendelse som fuldbyrdelse« (jf. »Basic rules relating to recognition and enforcement of foreign judgments under the Brussels Convention«, i *Studia juridica*, 1995, bind III, s. 495, navnlig s. 505, Domstolens oversættelse).

22 — Jf. G. A. L. Droz, *Compétence judiciaire et effets des jugements dans le Marché Commun*, Paris, 1972, s. 353.

23 — Ved »foreløbige, herunder sikrende retsmidler« forstås i henhold til artikel 24 »retsmidler, som inden for de områder, der er omfattet af konventionens anvendelsesområde, skal sikre opretholdelsen af en bestemt faktisk eller retlig situation med det formål at beskytte rettigheder, der i øvrigt påstås anerkendt ved afgørelsen af sagens realitet«, jf. dom af 26.3.1992, sag C-261/90, Reichert og Kockler, Sml. I, s. 2149, præmis 34. Dog er foreløbige, herunder sikrende retsmidler, som træffes, uden at den part, mod hvem de er rettet, er blevet tilvarslet, og som kan fuldbyrdes uden forudgående forkyndelse, ikke omfattet af reglerne om anerkendelse og fuldbyrdelse i konventionens afsnit III (jf. den i fodnote 21 anførte dom i sagen Couchet Frères).

24 — Jf. F. Pocar, *La convenzione di Bruxelles sulla giurisdizione e l'esecuzione delle sentenze*, Milano, 1995 (3. udgave), s. 27 (Domstolens oversættelse).

25 — Jf. H. Gaudemet-Tallon, fodnote 19, s. 227.

(f.eks. til støtte for en indsigelse vedrørende retsafgørelsens retskraft eller i forbindelse med et anbringende om modregning), i hvilket tilfælde det er den ret, som skal tage stilling til hovedspørgsmålet i sagen, som er kompetent.

13. Fuldbyrdelsestilladelse kræves alene til foranstaltninger, som kræver materiel fuldbyrdelse — dvs. normalt domme, som fastslår, at et krav er ubetinget, forfaldent og eksigibelt [26], herunder f.eks. afgørelser om den tabende parts betaling af sagsomkostninger [27] — og tager sigte på, at den udenlandske retsafgørelse skal kunne fuldbyrdes ved hjælp af et retsmiddel i national ret [28]. Domshaveren kan således i den stat, som begæringen rettes til — gennem retsmidler i dennes retsorden og i givet fald med hjælp fra statsmagten [29] — inddrive det materielle krav, som er fastslået og kan tvangsfuldbyrdes i domsstaten.

14. Blandt betingelserne om, at den udenlandske dom skal være forskriftsmæssig, har spørgsmålet, om dommen er eksigibel, særlig betydning i denne sag. »Såfremt en retsafgørelse, som i domsstaten kan anfægtes eller er blevet anfægtet ved appel, ikke kan fuldbyrdes foreløbigt, kan den heller ikke fuldbyrdes i fuldbyrdelsesstaten. Dette følger af *fuldbyrdelsesafgørelsens retsvirkning*; afgørelsen skal under alle omstændigheder være eksigibel i domsstaten, for der er ikke ... grund til at udstyre en udenlandsk dom med rettigheder, som den ikke har i domsstaten« [30]. Af samme grund må den i artikel 31

26 — Jf. G. Tarzia, »Les titres exécutoires et le recouvrement des créances dans l'Union européenne«, i *Actualité du droit/Annales de droit de Liège*, 1995, s. 381, navnlig s. 383. For at de kompetente myndigheder i den stat, som begæringen rettes til, faktisk skal kunne inddrive kravet, må eksekutionsgrundlaget være så konkret formuleret, at de pågældende myndigheder kan fuldbyrde kravet under udøvelse af deres kompetence. Selv om det således under eksekvaturproceduren i lighed med en national afgørelse af samme art skal undersøges, om fundamentet er eksigibelt, foreskrives det ikke i konventionen, at denne kontrol skal foretages af de myndigheder, som er ansvarlige for inddrivelsen. Retten i den stat, som begæringen rettes til, kan med henblik på at bestemme det eksigible indhold af den udenlandske retsafgørelse, fortolke domskonklusionen i lyset af de underliggende præmisser (jf. Oberlandesgericht Saarbrücken's kendelse af 3.8.1987, nr. 5 W 102/87 (*Répertoire de jurisprudence du droit communautaire*, série D, I-31-B 12), hvorved denne ret tillod fuldbyrdelse af en fransk dom om tilbagebetaling af visse lån, men kun for så vidt angår hovedstolen og ikke for så vidt angår et endnu ikke betalt rentebeløb for en bestemt periode forud for domsafsigelsen, som ifølge den oprindelige afgørelse skulle betales efter fradrag af visse beløb, som skyldneren allerede havde betalt i rente.

27 — Jf. dom afsagt af Frankrigs Cour de cassation den 5.5.1993, nr. 676/90-21 473, Times Newspapers/Pordéa (*Gazette du Palais*, 1994, 1, s. 383).

28 — Mens »eksekvaturproceduren i de stater, hvis regler for 'import' af retsafgørelser bygger på fransk ret, dvs. de medlemsstater, som først tiltrådte konventionen, tilsigter at forsyne den udenlandske retsafgørelse med den 'fuldbyrdelsespåtegning', hvormed domstolene traditionelt pålægger de kompetente myndigheder at fuldbyrde domme (eller afgørelser) ... gennemføres fuldbyrdelsen i common law-landene, som har tiltrådt konventionen senere, ved hjælp af en 'registration' (i et eller flere af de selvstændige retssystemer i Storbritannien: England og Wales, Skotland og Nordirland), hvilket består i at indføre den udenlandske retsafgørelse i 'the records' eller i den pågældende rets retsbog, som om afgørelsen var blevet truffet af denne ret. På denne måde opnår man, at den således registrerede afgørelse '... shall, for the purposes of execution, be of the same force and effect ... as [if] the judgment had been originally given in the registering court ...'« (jf. A. Miele, *La cosa giudicata straniera*, Padova, 1989, s. 20 og 21, en fodnote er udeladt, Domstolens oversættelse).

29 — Jf. H. Gaudemet-Tallon, fodnote 19, s. 228, A. Miele, fodnote 28, s. 10, og P. Moreau, »De l'exequatur et des causes de préférence«, i *Actualité du droit/Annales de droit de Liège*, 1995, s. 395, navnlig s. 398.

30 — Jf. P. Jenards rapport af 27.9.1968 om konventionen (EFT 1979 C 59, s. 1, herefter »Jenard-rapporten«), navnlig s. 48 (en fodnote er udeladt, min fremhævelse).

udtrykkeligt anførte betingelse for at meddele fuldbyrdelsestilladelse anses for ikke at være opfyldt [31], såfremt den udenlandske retsafgørelse på tidspunktet for begæringen om fuldbyrdelsestilladelse ikke *længere* er eksigibel i domsstatens retsorden — f.eks. på grund af, at kravet er prækluderet eller forældet [32].

15. Muligheden for kontradiktion er forskudt under eksekvaturproceduren. Den ret, som er kompetent (de kompetente retter i hver medlemsstat angives i konventionens artikel 32), skal tage stilling til begæringen snarest muligt, og uden at den anden part høres (inaudita altera parte) [33]. Den part, mod hvem begæringen om fuldbyrdelsestilladelse fremsættes, beskyttes derved, at denne kan iværksætte en kontradiktorisk proces ved at anfægte afgørelsen om fuldbyrdelsestilladelse inden for en frist på en eller to måneder efter forkyndelsen (afhængigt af, i hvilken stat han er bosat) [34]. Afgørelsen om fuldbyrdelsestilladelse kan f.eks. anfægtes med den begrundelse, at retsafgørelsen endnu ikke er eksigibel, at den er blevet anfægtet i domsstaten eller ikke er omfattet af konventionens anvendelsesområde [35]. Skyldneren kan desuden støtte appel- eller genoptagelsessagen på forhold, som er fremkommet efter afsigelsen af den afgørelse, som er blevet erklæret eksigibel (f.eks. ved at godtgøre, at han har betalt den gæld, som er omhandlet i den fældende udenlandske dom) [36]. Den kompetente ret kan imidlertid kun efterprøve den retsafgørelse, som ønskes fuldbyrdet, med hensyn til sagens *realitet* eller efterprøve den procedure, hvorunder retsafgørelsen er afsagt, inden for de i artikel 27 og 28 fastlagte grænser (jf. nedenfor i punkt 16).

16. Selv om de nærmere krav til fremsættelsen af en begæring om fuldbyrdelsestilladelse eller om anerkendelse (hvilke oplysninger begæringen skal indeholde, og hvor mange kopier begæringen skal indgives i), afgøres efter anerkendelses- eller fuldbyrdelsesstatens lovgivning, foreskrives det dog i konventionen, at visse dokumenter skal

31 — Jf. G. A. L. Droz, (fodnote 22), s. 351. Ifølge s. O'Malley og A. Layton i *European Civil Practice*, London, 1989, s. 744, skal den udenlandske retsafgørelse være eksigibel på det tidspunkt, hvor retten i den stat, som begæringen rettes til, afsiger sin kendelse.

32 — I engelsk ret er det f.eks. nødvendigt at indhente en særlig tilladelse (writ of execution) for at få fuldbyrdet et krav, når der er forløbet mere end seks år fra domsafsigelsen (jf. Rules of the Supreme Court (rev.) Ord. 46, r 2, jf. s. O'Malley og A. Layton (fodnote 31, s. 744) fodnote 20).

33 — Dette skal naturligvis sikre »det overraskelsesmoment, som eksekvaturproceduren bør indebære ... idet det er hensigten at fratage sagsøgte muligheden for at unddrage sine aktiver fra fuldbyrdelsen« (jf. Jenard-rapporten, fodnote 30, s. 50). En part, der i en kontraherende stat har opnået en for ham gunstig retsafgørelse, som kan erklæres eksigibel i en anden kontraherende stat, kan derimod ikke ved en ret i denne sidste stat nedlægge påstand om, at den anden part i sagen dømmes til noget, hvortil han allerede er dømt i den førstnævnte stat, selv om denne fremgangsmåde skulle være mere fordelagtig eller mindre kostbar end konventionens anerkendelsesprocedure, jf. dom af 30.11.1976, sag 42/76, De Wolf, Sml. s. 1759.

34 — Såfremt afgørelsen om fuldbyrdelsestilladelse anfægtes, eller fristen herfor endnu ikke er udløbet, kan den berettigede ikke iværksætte tvangsfuldbyrdelse vedrørende skyldnerens formuegoder, men kan kun benytte de sikrende retsmidler, som er til rådighed i den stat, begæringen rettes til (jf. konventionens artikel 33-39). Såfremt begæringen om fuldbyrdelsestilladelse afslås, kan rekvirenten appellere eller indgive begæring om genoptagelse til de i konventionens artikel 40 nævnte retter, for hvilke proceduren er kontradiktorisk.

35 — Jf. Jenard-rapporten, fodnote 30, s. 51, og Schlosser-rapporten, fodnote 12, s. 134.

36 — Jf. Jenard-rapporten (fodnote 30, s. 51), hvori det anføres, at »en sådan indsigelse [er] speciel for eksekvaturproceduren«, og Oberlandesgericht München's kendelse af 30.11.1979 (nr. 25 W 1937/79, *Répertoire de jurisprudence de droit communautaire*, série D, I-34-B 4), hvor en afgørelse om fuldbyrdelsestilladelse blev ophævet, fordi den i en italiensk dom konstaterede betalingsforpligtelse delvis var bortfaldet.

fremlægges: navnlig en genpart af den udenlandske afgørelse, »der opfylder de nødvendige betingelser med hensyn til godtgørelse af dens ægthed«, og, hvor det drejer sig om en udeblivelsesdom, det originale dokument eller en bekræftet genpart, hvoraf det fremgår, at det indledende processkrift i sagen er blevet forkyndt for den udeblevne part (jf. artikel 46).

Ifølge artikel 47, nr. 1 — som udelukkende angår begæringer om fuldbyrdelsestilladelse — skal den part, som begærer fuldbyrdelse, endvidere fremlægge de dokumenter, hvoraf det fremgår, i) at retsafgørelsen efter domsstatens lovgivning er eksigibel, og ii) at retsafgørelsen er forkyndt for modparten, således at denne har fået mulighed for at efterkomme afgørelsen frivilligt [37]. Det er næppe nødvendigt at nævne, at bestemmelsen er nært knyttet til konventionens artikel 31, stk. 1 (jf. ovenfor i punkt 14), idet der kræves bevis for, at retsafgørelsen efter domsstatens lovgivning er eksigibel, hvilket kan fremgå såvel af afgørelsens formulering som af en i afgørelsen indeholdt særlig passus [38], af et særligt dokument, eller af en sammenholdelse af den dag, på hvilken afgørelsen er truffet, den dag, på hvilken den er blevet forkyndt, og de frister, parterne har til at iværksætte appel eller genoptagelse.

17. Hertil kommer, at retten i den stat, som begæringen rettes til, kan udsætte sagen, eventuelt efter at have kontrolleret, at der ikke foreligger nogen af de i artikel 27 og 28 nævnte grunde til at afslå begæringen (jf. nedenfor i punkt 18), såfremt en udenlandsk retsafgørelse, som begæres anerkendt, blot er foreløbigt eksigibel i domsstaten og er blevet anfægtet ved ordinær appel eller genoptagelse (jf. konventionens artikel 30). Såfremt en udenlandsk retsafgørelse, for hvilken der er meddelt fuldbyrdelsestilladelse, er anfægtet ved appel eller genoptagelse i domsstaten (eller såfremt fristen herfor endnu ikke er udløbet), kan den ret i fuldbyrdelsesstaten, der behandler en appel- eller genoptagelsessag mod afgørelsen om at tillade fuldbyrdelse, endvidere i henhold til konventionens artikel 38 enten a) efter begæring fra den part, der har indbragt sagen, udsætte afgørelsen eller b) af egen drift gøre fuldbyrdelsen betinget af, at der stilles en sikkerhed, som fastsættes af retten.

18. Anerkendelse og fuldbyrdelse af udenlandske retsafgørelser kan kun afslås (eller ophæves under en appel- eller genoptagel-

37 — Det bemærkes, at begæringen ikke uden videre afvises, såfremt de i artikel 46 og 47 nævnte dokumenter ikke fremlægges, men at retten skal udsætte afgørelsen og give den, der fremsætter begæringen, en frist. Kun hvis de fremlagte dokumenter ikke er tilstrækkelige, og retten ikke kan fastslå sagens kendsgerninger, skal den afvise begæringen (jf. Jenard-rapporten, fodnote 30, s. 50).

38 — Jf. Jenard-rapporten, fodnote 30, s. 55. Såfremt det ikke klart fremgår af afgørelsen, at denne er eksigibel, kan retten i den stat, som begæringen rettes til, fortolke dommen ud fra sit eget kendskab til lovgivningen i domsstaten (og eventuelt afslå begæringen om fuldbyrdelsestilladelse; jf. Oberlandesgericht Stuttgart's kendelse af 19.5.1976, nr. 5 W 9/76 (*Répertoire de jurisprudence de droit communautaire*, série D, 1-47-B 1), hvor en fransk skilsmissedom ikke blev anset for foreløbigt eksigibel alene for så vidt angår ægtefællens pligt til at betale bidrag til den fraskilte hustru).

sessag) af de i konventionens artikel 27 og 28 nævnte grunde [39], dvs. i) såfremt anerkendelse (eller fuldbyrdelsestilladelse) vil stride mod grundlæggende retsprincipper i den stat, som begæringen rettes til, ii) såfremt en udebleven sagsøgt ikke har fået mulighed for at varetage sine interesser under sagen (det indledende processkrift i sagen eller en tilsvarende retsakt er ikke forskriftsmæssigt blevet forkyndt eller meddelt), iii) såfremt afgørelsen er uforenelig med en anden afgørelse mellem de samme parter truffet i den stat, som begæringen rettes til, iv) såfremt retten i domsstaten ved sin afgørelse har afgjort et præjudicielt spørgsmål på et område, som ikke henhører under konventionen [40], i modstrid med en bestemmelse i den internationale privatret i den stat, som begæringen rettes til, v) såfremt afgørelsen er uforenelig med en afgørelse, der tidligere er truffet i en ikke-kontraherende stat mellem samme parter i en tvist, der har samme genstand og hviler på samme grundlag, og denne sidstnævnte afgørelse opfylder de nødvendige betingelser for at blive anerkendt i den stat, som begæringen rettes til (artikel 27), vi) såfremt konventionens specielle og præceptive kompetenceregler (f.eks. for så vidt angår forsikringsaftaler og forbrugerkontrakter) eller konventionens regler om enekompetence er tilsidesat, eller vii) såfremt anerkendelse og fuldbyrdelse er forbudt i medfør af en konvention, som den stat, som begæringen rettes til, tidligere har indgået med en tredjestat, på hvis område sagsøgte på tidspunktet for afsigelsen af retsafgørelsen havde sin bopæl eller sit sædvanlige opholdssted, såfremt afgørelsen i domsstaten kun har kunnet støttes på en af de i konventionens artikel 3, stk. 2, nævnte såkaldte »eksorbitante« kompetenceregler (artikel 28).

19. Den ret, som behandler begæringen, kan i intet tilfælde efterprøve den udenlandske retsafgørelse med hensyn til sagens realitet (jf. konventionens artikel 29 og 34). Retten kan hverken nægte at anerkende retsafgørelsen eller at give fuldbyrdelsestilladelse ved at sætte sig i den udenlandske rets sted, selv om den er af den opfattelse, at dommen er forkert med hensyn til de faktiske eller retlige forhold, og selv om det drejer sig om en udeblivelsesdom over for en sagsøgt anlagt i et andet land [41]. Dette forbud — som er udtryk for den respekt og tillid, som retsordenen i den stat, begæringen rettes til, indrømmer retsplejen i domsstaten [42], og som forstærkes gennem det næsten generelle [43] forbud mod at efterprøve kompetencen for retten i domsstaten — er efter min opfattelse kardinalpunktet i konventionens opbygning.

20. Hvad angår den nøjagtige afgrænsning af virkningerne af den udenlandske retsafgø-

39 — Jf. dog ovenfor i punkt 14, hvor der omtales en anden grund til at afslå fuldbyrdelsestilladelse — som implicit fremgår af konventionens artikel 31, stk. 1, og artikel 47, nr. 1 — nemlig at den udenlandske retsafgørelse på tidspunktet for begæringens fremsættelse ikke længere er eksigibel.

40 — Spørgsmål om fysiske personers retlige status eller deres rets- og handleevne, om formueforholdet mellem ægtefæller eller om arv efter loven eller testamente. Anerkendelse eller fuldbyrdelse kan dog ikke nægtes, hvis den udenlandske afgørelse fører til samme resultat som i det tilfælde, hvor bestemmelserne i fuldbyrdelsesstatens internationale privatret havde været anvendt (konventionens artikel 27, nr. 4).

41 — Jf. Jenard-rapporten, fodnote 30, s. 46.

42 — Jf. J. Beauchard og C. Houssa, »La procédure d'exequatur«, i *Les convention de Bruxelles et de La Haye en matière civile et commerciale* (redaktion G. de Leval), Bruxelles, 1994, s. 55, navnlig på s. 57.

43 — Med forbehold af de undtagelser, som anføres i konventionens artikel 28, stk. 1 (jf. ovenfor i punkt 16).

relse, der således er blevet »naturaliseret« [44], har Domstolen — på grundlag af Jenard-rapporten [45] — fastslået, at der i princippet ikke er grund til at tillægge den udenlandske retsafgørelse en betydning eller virkninger, som den ikke har i domsstaten (teorien om fri bevægelighed for domme) [46]. Visse juridiske forfattere vil dog tage et forbehold i denne forbindelse, hvilket har fået officiel støtte af generaladvokat Darmon i Hoffmann-sagen: Den udenlandske dom kan ikke *i den stat, begæringen rettes til*, få videre retsvirkninger end andre *indenlandske* retsafgørelser af samme art (teorien om ligestilling med retsvirkningerne af indenlandske afgørelser) [47].

44 — Denne rammende formulering er anvendt af P. Bellet i »Reconnaissance et exécution des décisions en vertu de la Convention du 27 septembre 1968«, *Revue trimestrielle de droit européen*, 1975, s. 32, navnlig s. 41.

45 — Jf. fodnote 30.

46 — »En udenlandsk retsafgørelse, der er anerkendt i henhold til konventionens artikel 26, [skal] i princippet ... have samme virkninger i den stat, begæringen rettes til, som den har i domsstaten« (jf. den i fodnote 8 anførte Hoffmann-dom, hvori Domstolen fastslog, at fuldbyrdelsen af en (tysk) dom, hvorved en ægtefælle var blevet pålagt at betale underholdsbidrag til sin hustru — og som fortsat var eksigibel i domsstaten (hvor en senere skilsmissedom afsagt af en nederlandsk ret ikke var blevet anerkendt), og som på hustruens begæring i medfør af konventionens artikel 31 var blevet erklæret eksigibel i den stat, som begæringen blev rettet til (Nederlandene) — ikke kunne fortsættes, selv om der var meddelt fuldbyrdelsestilladelse, eftersom fuldbyrdelsen i henhold til sidstnævnte stats lovgivning ikke længere kunne gennemføres af grunde, der ikke var omfattet af konventionens anvendelsesområde (bortfald af ægtemandens bidragspligt som følge af den indenlandske retsafgørelse om opløsning af det pågældende ægteskab; jeg minder om, at konventionen i medfør af artikel 1, stk. 2, nr. 1, ikke finder anvendelse på fysiske personers retlige status). Domstolen fandt i øvrigt, at dommen vedrørende hustrubidraget og skilsmissedommen var indbyrdes uforenelige, jf. konventionens artikel 27, nr. 3. Jf. også G. de Leval, »Une harmonisation des procédures d'exécution dans l'Union européenne est-elle concevable?« i *Seizure and Overindebtedness in the European Union* (redaktion G. de Leval), Haag, 1997, s. 595, navnlig s. 606.

47 — Jf. G. A. L. Droz (fodnote 22), s. 280, og H. Gaudemet-Tallon (fodnote 19), s. 228 og 229. Ifølge generaladvokat Darmon kan »den sidste begrænsning ... forklares ud fra ønsket om at harmonisere fortolkningerne og om at undgå en overdreven brug af undtagelsesbestemmelsen vedrørende grundlæggende retsprincipper« (jf. generaladvokatens forslag til afgørelse af 9.7.1987 i Hoffmann-sagen, fodnote 8, Sml. s. 654, navnlig s. 657). Generaladvokaten advarer generelt mod den risiko for en fordrejning, som ville opstå i forbindelse med anvendelsen af konventionen, hvis domsstatens retssystem skulle få forrang for retssystemet i den stat, begæringen rettes til, hvilket ville føre til en indskrænkning, om ikke en tilsidesættelse, af dette (s. 658).

Konkursafgørelser falder uden for konventionens anvendelsesområde

21. Det er efter min opfattelse — på baggrund af den beskrevne konventionsordning for gensidig anerkendelse af domme (jf. ovenfor i punkt 10-20) — lettere at forstå grunden til, at Éric Coursier i forbindelse med appelbehandlingen af afgørelsen om at meddele fuldbyrdelsestilladelse i hovedsagen har indtaget det ovenfor beskrevne standpunkt (jf. punkt 5). Som det konstateres i forelæggelsesdommen, henhører den fældende retsafgørelse under konventionen og kan som sådan — i det mindste teoretisk og bortset fra den løsning, som måtte blive valgt i den foreliggende sag — erklæres eksigibel. Afgørelsen om at erklære Éric Coursier's konkursbo for sluttet på grund af, at aktiverne var utilstrækkelige — afsagt den 16. juni 1994 af Tribunal de commerce de Briey — angår derimod et område (»konkurs, akkord og andre lignende ordninger«), som falder uden for konventionens anvendelsesområde (jf. artikel 1, stk. 2, nr. 2), og denne afgørelse kan derfor ikke i medfør af artikel 26 automatisk anerkendes i luxembourgsk ret.

Insolvensprocedurerne blev udelukket fra konventionens anvendelsesområde, fordi det på daværende tidspunkt blev anset for at være forbundet med uoverstigelige vanskeligheder at finde en løsning, som var acceptabel for alle medlemsstaterne, på et så kompliceret område som konkurs. På grund af

disse vanskeligheder og for ikke at forsinke vedtagelsen af den almindelige konvention unødigt, fandt den komité af nationale eksperter, som var nedsat af Rådet, at området kunne udelukkes fra konventionsudkastet. Samtidig indledtes der særskilte forhandlinger med henblik på vedtagelse af en særlig konkurskonvention, hvis materielle anvendelsesområde skulle afgrænses således, at der var »mindst muligt tomrum mellem de to konventioners anvendelsesområder« [48]. Det kan bemærkes, at Domstolen for længst har præciseret, at de her omhandlede ordninger, der er udelukket fra konventionens anvendelsesområde, efter de forskellige lovgivninger i de kontraherende stater beror på, at debitor standser sine betalinger, er insolvent eller mister sin kreditværdighed, hvilket enten medfører et retsligt indgreb, der afsluttes med en kollektiv tvangsrealisering af debitors formuegoder, eller dog en retslig kontrol. Desuden »må det nødvendigvis være således, at retsafgørelser, der vedrører en konkursbehandling, kun er udelukket fra konventionens anvendelsesområde, når de *direkte* udspringer af konkursen og er afsagt i snæver forbindelse med en sag om konkurs, akkord og andre lignende ordninger i den anførte forstand« [49].

Det forekommer mig derfor ubestrideligt, at afgørelsen om at anse Éric Coursier's konkursbo for sluttet — som direkte udspringer af konkursbehandlingen og afslutter denne — ikke kan påberåbes af skyldneren med henblik på at hindre Fortis i at inddrive sin fordring. I den foreliggende sag er konventionen reelt udelukkende til ulempe for Éric Coursier, hvis løn kan gøres til genstand for arrest, uanset at han i medfør af fransk ret — ifølge hvilken de to retsafgørelser, som er relevante i hovedsagen, er afsagt — har opnået immunitet mod fuldbyrdelse. Som det anføres i Jenard-rapporten [50]: »Inden afslutningen af denne særlige konkurskonvention vil tvister, der umiddelbart udspringer af en konkurs, fortsat være reguleret af de almindelige retsregler eller af de mellem de enkelte kontraherende stater eksisterende bilaterale konventioner.«

22. Den Franske Republik og Storhertugdømmet Luxembourg har ikke indgået nogen bi- eller multilateral konvention om retternes kompetence, anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på konkursområdet. Desuden er konkurskonventionen

48 — Jf. Schlosser-rapporten, fodnote 12, s. 90, Kommissionens udtalelse af 10.12.1981 om udkast til konventionen om konkurs, akkord og tilsvarende bobehandlinger (EFT 1981 L 391, s. 23), L. Daniele, »Fallimento e Convenzione di Bruxelles del 1968«, i *La Convenzione giudiziaria di Bruxelles del 1968 e la riforma del processo civile italiano*, Milano, 1985, s. 85, og J.-L. Vallens, »Le droit européen de la faillite: la Convention relative aux procédures d'insolvabilité«, i *Actualité législative Dalloz*, 1995, s. 217.

49 — Jf. dom af 22.2.1979, sag 133/78, Gourdain, Sml. s. 733, præmis 4 (min fremhævelse), hvori Domstolen fandt, at en dom afsagt på kurators begæring af en fransk civilret i forbindelse med en konkursbehandling over den faktiske leder af en juridisk person, hvorefter denne skulle betale et beløb til konkursmassen, faldt uden for konventionens anvendelsesområde. Det skal i øvrigt bemærkes, at afgørelser som Tribunal de commerce de Briey's dom af 16.6.1994, hvorved en konkursbehandling sluttes, henhører under konventionen om insolvensbehandling, vedtaget den 23.11.1995 i Bruxelles (herefter »konkurskonventionen«, jf. nedenfor i fodnote 51).

50 — Jf. fodnote 30.

endnu ikke trådt i kraft [51]. Artikel 25 i konventionen bestemmer under overskriften »Anerkendelse og fuldbyrdelse af andre afgørelser«, at »Afgørelser om behandlingen og om *afslutningen* af en insolvensprocedure truffet af en ret, hvis beslutning om at indlede proceduren anerkendes [i medfør af konventionens kompetenceregler], anerkendes ligeledes uden andre formaliteter. Afgørelserne fuldbyrdes i overensstemmelse med artikel 31-51 (med undtagelse af artikel 34, stk. 2) i den [almindelige] konvention« (min fremhævelse — Domstolens oversættelse).

23. For så vidt angår den mulighed, at Tribunal de commerce de Briey's dom af 16. juni 1994 kan anerkendes i Luxembourg i medfør af *de almindelige retsregler*, er der naturligvis tale om et spørgsmål, som jeg kun kan omtale ganske kort, da besvarelsen af dette spørgsmål kræver en fortolkning, ikke af konventionens bestemmelser, men af de relevante bestemmelser i national ret, hvilket falder uden for rammerne for såvel det præjudicielle spørgsmål som Domstolens kompetence.

Jeg skal derfor blot minde om, at Cour supérieure de justice har anført i forelæggelsesdommen, at det ikke kan udelukkes, at afgørelser truffet af udenlandske domstole angående den konkursramte debitors betalingsevne og formuegoder — efter den »universelle« opfattelse, der gælder inden for luxembourgsk international privatret på konkursområdet — på visse betingelser kan tillægges samme retsvirkninger i Luxembourg som i domsstaten. Dette gælder, uanset om der er truffet formel afgørelse om fuldbyrdelsestilladelse. Ifølge den forelæggende ret gælder dette princip imidlertid ikke afgørelser, som hidrører fra en stat, hvis lovgivning tager udgangspunkt i territorialhøjhedsgrundsætningen og princippet om flere konkurser, således som det er tilfældet i fransk ret. En fransk dom afsagt i forbindelse med insolvensbehandling, som påberåbes i Luxembourg, kan således kun have en rent territorial virkning. Overført på den foreliggende sag indebærer dette princip, at dommen ikke er til hinder for individualforfølgning for så vidt angår de af den konkursramtes formuegoder, der befinder sig i Luxembourg [52].

51 — Den europæiske konvention om visse internationale spørgsmål vedrørende konkurs (den franske version er optrykt i *Actualité législative Dalloz*, 1995, s. 239, den engelske version er optrykt i *International Legal Materials*, 1996, s. 1223, og den italienske version er optrykt i Riv. di dir. internaz. priv. et process., 1996, s. 661) kunne undertegnes frem til den 23.5.1996, og alle medlemsstaterne med undtagelse af Det Forenede Kongerige har gjort dette. Konventionen skulle i henhold til artikel 49, stk. 3, træde i kraft den første dag i den sjette måned efter, at den sidst undertegnende stat havde deponeret sit ratifikations-, tiltrædelses- eller godkendelsesinstrument, på den betingelse, at *alle* medlemsstaterne i Den Europæiske Union havde ratificeret, tiltrådt eller godkendt konventionen. Ligesom de tidligere udkast, som aldrig er blevet vedtaget, bygger konkurskonventionen på enhedsprincippet — en universel konkursbehandling i den stat, hvor »midtpunktet for skyldnerens væsentlige interesser« befinder sig. Dette princip begrænses dog af, at det i medfør af konventionen er muligt at åbne sekundære konkursprocedurer med territorialt afgrænsede virkninger i andre kontraherende stater, hvor hovedproceduren anerkendes (princippet om *begrænset* universel bobehandling).

52 — Det nævnes derimod ikke i forelæggelsesdommen, hvorvidt den luxembourgske ret i det mindste kan tillægge Tribunal de commerce de Briey's dom af 16.6.1994 umiddelbar beviskraft ved at betragte dommen som en »faktisk kendsgerning« og dermed tillægge den indirekte eller sekundær materiel virkning, hvilket bestemmes i medfør af de relevante interne bestemmelser, herunder de international privatretlige bestemmelser (jf. G. Carella, »Sentenza civile straniera«, i *Enciclopedia del diritto*, bind XLI, Milano, 1989, s. 1272, navnlig s. 1275, og A. Huet, note sous Tribunal de première instance de Saint-Pierre et Miquelon, ordonnance du 26.10.1990, PEBSA/Marinoil Service, i *Revue de jurisprudence commerciale*, 1991, s. 177, navnlig s. 179.

Besvarelsen af det præjudicielle spørgsmål, som er forelagt for Domstolen

24. Jeg vil mene, at det problem, som den forelæggende ret har anmodet om Domstolens fortolkning med henblik på at løse, herefter er tilstrækkeligt afgrænset. Af de grunde, der er anført i det følgende, er det min opfattelse, at det af Cour supérieure de justice stillede spørgsmål skal besvares benægtende.

25. Det er værd at lægge mærke til, at den forelagte sag ikke på nogen måde adskiller sig i materiel henseende fra andre sager, hvor der opstår spørgsmål om fri bevægelighed for domme, hvorved skyldneren er blevet pålagt en betalingspligt: Eftersom der ikke kan foretages fuldbyrdelse i skyldnerens formuegoder i domsstaten — hvilket er blevet konstateret ved afgørelsen om at slutte konkursbehandlingen som følge, at *aktiverne var utilstrækkelige* — er det lykkedes skyldneren at undgå den handlepligt, som han er blevet pålagt ved retsafgørelsen, og det kræves nu, at han efterkommer denne pligt på fuldbyrdelsesstatens område, hvor der — i modsætning til domsstaten — findes formuegoder, som der kan ske fuldbyrdelse i. Denne forpligtelse består, og den kan efter min opfattelse gøres gældende. Der er ikke grund til at ændre denne konklusion på grund af retsskridt (herunder reglerne om immunitet mod fuldbyrdelse), i forbindelse med en efterfølgende kollektiv retsforfølgning, *som kun har virkning på det nationale område* og er bragt i anvendelse på skyldneren som følge af hans personlige virksomhed i domsstaten. Ved at tage lønnet beskæftigelse i en anden kontraherende stat har Éric Coursier udsat sig for risikoen for at miste det »værn« i form af personlig immunitet, som han havde opnået i Frankrig. Det var i hvert fald tvivlsomt, om den ved Tribunal de commerce de Briey's dom opnåede immunitet mod fuldbyrdelse i domsstaten automatisk kunne få en virkning, som blev overført fra det franske retssystem til retssystemet i den anden stat.

26. Det forekommer mig desuden, at det standpunkt, som skyldneren har indtaget i hovedsagen, hverken har støtte i konventionens ordlyd eller ånd. Kravet i forbindelse med de forenklede regler om meddelelse af fuldbyrdelsestilladelse om, at en retsafgørelse skal være eksigibel i domsstaten — hvilket har fundet udtryk i artikel 31, stk. 1, og artikel 47, nr. 1, som nu påberåbes af Éric Coursier — skyldes udelukkende, at det ikke efter konventionen er en betingelse for fuldbyrdelsestilladelse, at den udenlandske retsafgørelse har opnået formel retskraft [53]. Jeg har beskrevet ovenfor, hvorledes konventionen er opbygget (jf. ovenfor i punkt 11). Det er rigtigt, at selv en retsafgørelse, som allerede kan fuldbyrdes (på grund af dens karakter eller på grund af, at retten har erklæret den for eksigibel), og som er blevet ligestillet med en national retsafgørelse med henblik på tvangsfuldbyrdelse i en anden kontraherende stat, kan ophøre med at have virkning i domsstaten som følge af en senere kassations- eller annullationsafgørelse. Der tages i konventionen højde for denne situation derved, at den nye udenlandske retsafgørelse automatisk skal anerkendes i den

53 — Som jeg har anført ovenfor (jf. punkt 15), er bestemmelsen nært knyttet til reglerne om, at retten i den stat, begæringen rettes til, har mulighed for at udsætte en eventuel appel eller genoptagelsessag samt at tillade eksekvatur mod, at der stilles en garanti, såfremt den retsafgørelse, som er blevet »naturaliseret«, er appelleret, eller såfremt fristen herfor endnu ikke er udløbet.

anden stat, hvor den således kan få fuld virkning i forhold til den tidligere afgørelse [54]. Såfremt den nye udenlandske kassations- eller annullationsafgørelse imidlertid ikke kan anerkendes (f.eks. fordi det indledende processkrift i sagen ikke er blevet behørigt forkyndt eller ikke er blevet forkyndt i rette tid for en udebleven sagsøgt), er det på ny konventionens artikel 31, som bliver afgørende, eftersom afgørelsen om at tillade fuldbyrdelse af den senere annullerede eller ændrede retsafgørelse kan erklæres ugyldig i medfør af denne bestemmelse [55].

27. Når dette er sagt, skal det også straks tilføjes, at den foreliggende sag uden tvivl adskiller sig på flere punkter fra det netop nævnte eksempel: Ved den fældende dom blev Fortis' fordring anerkendt som forfalden og eksigibel (dvs. den var ikke afhængig af en frist eller af andre betingelser), og dommen fik formel retskraft lang tid inden begæringen og kendelsen om fuldbyrdelsestilladelse. Det fremgår heller ikke, at den ved dommen anerkendte betalingsforpligtelse er ophørt f.eks. på grund af, at kravet er blevet indfriet. Det kan således formodes, at kreditinstituttets interesse i at inddrive fordringen er uændret (jf. ovenfor i punkt 15). Den luxembourgske ret, som tog stilling til begæringen om fuldbyrdelsestilladelsen, har dermed, da den kontrollerede, at den fældende dom var forskriftsmæssig, med rette indrømmet retsafgørelsen samme eksekutionskraft, som i fransk ret tillægges alle domme af denne art. Det er hermed udelukket, at den fældende dom i den luxembourgske retsorden tillægges »rettigheder« (jeg foretrækker her at tale om »virkninger«) »som den ikke har i domsstaten«.

Det er rigtigt, at Fortis ikke længere kan tvangsinddrive den pågældende fordring i Frankrig, men dette skyldes en særskilt afgørelse (Tribunal de commerce de Briey's dom), der (ligesom den lovbestemmelse, der ligger til grund for afgørelsen) er truffet på et område, som ikke hører under konventionen — nærmere bestemt området for konkurs og anden bobehandling — og som derfor ikke kan omfattes af den frie bevægelighed for domme og anerkendes f.eks. i Luxembourg (jf. ovenfor i punkt 21 og 22). De kontraherende stater har truffet en klar og utvetydig beslutning om at udelukke dette område fra konventionen, og der er efter min opfattelse ingen tvivl om, at de bestemmelser, hvori konventionens materielle anvendelsesområde defineres, har forrang *inden for det således afgrænsede område* frem for bestemmelserne om, hvorvidt udenlandske retsafgørelser, som der fremsættes begæring om fuldbyrdelsestilladelse for, er eksigible. Hertil kommer, at der efter luxembourgsk lovgivning ikke kan tillægges den franske retsafgørelse virkning uden for Frankrig (jf. ovenfor i punkt 23). Denne retsafgørelse har således ikke betydning for den forelæggende ret. I modsat fald, og såfremt man skulle følge Éric Coursier's argumentation, ville det — som anført med rette af Fortis — føre til et ulogisk resultat: Den franske dom, hvorved konkursboet blev erklæret sluttet, og som klart falder uden for konventionens materielle anvendelsesområde, ville da automatisk blive anerkendt i luxembourgsk ret, hvorimod der ikke ville kunne meddeles fuldbyrdelsestilladelse for den fældende dom, som med sikkerhed omfattes af konventionen.

54 — Jf. V. Starace, »Sull'estinzione di efficacia, nell'ordinamento di origine, della sentenza straniera riconosciuta o resa esecutia«, i Riv. dir. intern. priv. proc., 1969, s. 152, navnlig s. 153.

55 — Jf. s. 154 og 155. Ifølge s. O'Malley og A. Layton (fodnote 31, s. 744 og 745), når man til samme resultat — stadig ved hjælp af konventionens artikel 31, stk. 1 — i det tilfælde, hvor den udenlandske retsafgørelse ikke længere er eksigibel på grund af forældelse (jf. ovenfor i fodnote 31).

28. Endelig skal jeg blot bemærke, at den her foreslåede løsning, hvormed der gives adgang til tvangsinddrivelse i fuldbyrdelsesstaten af den pågældende fordring, ikke som frygtet af Kommissionen indebærer et indgreb i princippet om ligebehandling af de fordringshavere, der deltog i den konkursbehandling, som i mellemtiden er afsluttet i domsstaten. De øvrige fordringshavere, som er i besiddelse af et fuldbyrdelsesgrundlag (herunder et retsforlig) eller et officielt bekræftet dokument (jf. konventionens artikel 50 og 51) — og som på grund af Tribunal de Briey's dom er blevet hindret i at iværksætte individualforfølgning af skyldneren i den stat, hvor de har opnået fuldbyrdelsesgrundlaget — kan anmode om fuldbyrdelsestilladelse for deres fuldbyrdelsesgrundlag og indtræde i den af den første fordringshaver anlagte inddrivelsessag i fuldbyrdelsesstaten og dermed deltage i en fremtidig kollektiv og ligelig fordeling af skyldnerens midler (her bortses fra eventuelle materielle regler om privilegerede fordringer og regler, som tillægger de fordringshavere, der som de første har tvangssikret deres krav en fortrinsstilling) [56].

Forslag til afgørelse

Sammenfattende foreslår jeg Domstolen at besvare det af Cour supérieure de justice stillede præjudicielle spørgsmål således:

»En retsafgørelse, hvorved en skyldner tilpligtes at betale et pengebeløb, er fortsat eksigibel — hvilket i medfør af artikel 31 i konventionen om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager, er en betingelse for, at der kan meddeles fuldbyrdelsestilladelse for afgørelsen i en anden kontraherende stat — uanset at den part, som der begæres fuldbyrdelsestilladelse over for, i domsstaten er varigt beskyttet mod individualforfølgning på grund af en anden retsafgørelse, som er truffet i denne stat i forbindelse med en konkursbehandling, men som ikke kan anerkendes i den stat, hvori der anmodes om fuldbyrdelsestilladelse, hverken på grundlag af konventionen eller på grundlag af national lovgivning.«

56 — Jf. E. Krings, »Synthèse. Le droit des saisies dans les États Membres de l'Union européenne«, i *Seizure and overindebtedness in the European Union* (fodnote 46), s. 3, navnlig s. 41-44. Forfatteren bemærker, at i visse medlemsstater (som Den Italienske Republik, Den Hellenske Republik og Kongeriget Belgien) kan selv fordringshavere *uden* fuldbyrdelsesgrundlag på visse betingelser indtræde i inddrivelsessagen med henblik på at sikre ligebehandlingen af fordringshaverne.